

Norge og Fellesmarkedet

Taler

Einar Gerhardsen

Dato

1 januar 1962

Sted

NRK radio og TV

Omstendigheter

Nyttårstale

1 I det året som vi nå har bak oss, var det mange hendinger som holdt oss i uro og
spenning. En rekke av problemene vil vi møte igjen i det året vi nå er gått inn i.
Det er et sørgelig faktum at 1961 ikke brakte oss nærmere den internasjonale
avspenningen som vi har håpet på og som vi har arbeidet for.

5

Vårt århundre har vært kjennetegnet av kriger og av svære sosiale omveltninger.
I de siste ti-åra er frigjøringen av kolonilandene kommet til som et vesentlig
trekk i bildet. Alt dette representerer voldsomme omkastninger av maktforhold
mellom stater, grupper av stater og samfunnsklasser. Det foreløpige resultat er
10 en verden med en usikker maktbalanse, der to hovedmakter søker å grunnfeste
sine posisjoner, og det er blitt vår generasjons lodd å leve under en høy grad av
internasjonal spenning. De små nasjoner har liten innflytelse på de dyptgående
motsetningsforhold. Vi må derfor lære å leve med denne spenningen uten å
bukke under for frykt eller å henfalle til fatalisme. Der hvor vi har anledning til
15 det, må vi sammen med andre folk som deler vår oppfatning, søke å nytte de
muligheter som tross alt finnes for å minske den internasjonale spenningen.
Hovedoppgaven i all internasjonal politikk i dag er å hindre en militær
storkonflikt. Det burde være mulig. Selv ikke fra et rent maktpolitisk synspunkt
vil det være noe vunnet ved en storkrig. Det synes iallfall lederne for
20 hovedmaktene å være enige om. Vi må derfor ha lov til å tro at de kreftene som
søker å unngå en storkrig, vil være sterke nok til å hindre den.

For oss står det slik at en hovedvei bort fra den farlige spenningssituasjonen må
være en kontrollert internasjonal nedrustning. Men et minimum av gjensidig
25 tillit er nødvendig for å bryte kapprustningens onde sirkel. Hittil har det ikke
lykkes. Dessverre må vi vel erkjenne at det tvert om er skjedd ting som har skapt
nye vanskeligheter. Jeg sikter blant annet til at Sovjet-Unionen tok opp igjen

prøvene med kjernefysiske våpen.

30

Etter den andre verdenskrig har vi opplevd en rivende utvikling i det mellomfolkelige samarbeidet - noe Norge har hatt store fordeler av. Særlig er det grunn til å nevne det økonomiske samarbeidet, som har hatt en langt større betydning for vår levestandard enn folk flest kanskje er klar over. Siden slutten
35 av 1940-åra er den økonomiske politikk i Vest- Europa og delvis i Nord- Amerika blitt samordnet av den økonomiske organisasjonen som har sete i Paris. På den måten har man fått en sterk innflytelse over konjunktorene. Hvert eneste år etter krigen har produksjonen steget i Vest-Europa. Vi har i alle disse åra sendt økonomiske eksperter fra Oslo til Paris for å ta del i drøftingene. Dette
40 har vært et nødvendig ledd i arbeidet for å sikre full sysselsetting i Norge.

Vi står nå foran en videreutvikling av dette samarbeidet. Det ser ut til at vi får et fast organisert økonomisk forbund som bygger på Roma-traktaten, og som vil omfatte praktisk talt hele Vest-Europa og dessuten en rekke selvstendige stater i
45 andre verdensdeler. Sammenslutningen vil sannsynligvis få et nært samarbeid med Amerikas forente stater og Canada. Populært blir denne sammenslutningen kalt Fellesmarkedet, men det riktige navn er Det europeiske økonomiske fellesskap. Navnet forteller at det dreier seg om noe mer enn et felles marked. De land som deltar, skal samordne sin økonomiske politikk for å
50 oppnå - som det står i Roma-traktaten - «en stadig sterkere stigning i levestandarden» i hele fellesskapet og særlig i tilbakeliggende områder. Sosialpolitikken skal fremme arbeids- og levevilkårene for lønnstakerne med sikte på en utjevning på et stigende nivå.

55 Norge kan, ut fra sine tradisjoner og interesser ikke stille seg likegyldig til det som her skjer. Samtidig er det klart at Roma-traktaten innebærer et mer vidtgående og forpliktende samarbeid enn Norge noen gang har vært med på. Gjennom mange måneder har våre departementer studert Roma-traktaten og samarbeidet i fellesskapet. De har prøvd å gjøre seg opp en mening om hvordan
60 virkningene vil bli for Norge om vi blir med, og om vi holder oss utenfor. Hovedorganisasjonene i arbeids- og næringslivet har gjort det samme. De mange som har deltatt i dette arbeidet, er enstemmig kommet til det resultat at Norge ikke må holde seg utenfor. Det er også enighet om at det melder seg viktige spørsmål som ikke kan besvares i dag, og at Norge har behov for en del særvilkår.
65 For å få klarlagt disse forholdene er det nødvendig å ta opp forhandlinger. Men her melder det seg et viktig spørsmål. Skal vi begynne forhandlingene på

grunnlag av fullt medlemskap eller assosiering? Med unntak av landbruksorganisasjonene, som ikke har villet ta stilling til forhandlingsformen, er det også en enstemmig oppfatning: Vi bør ta utgangspunkt i medlemskap, fordi vi på den måten får det beste forhandlingsgrunnlag. Vi kan eventuelt seinere gå over til å forhandle om assosiering. Først når forhandlingene er ført, kan vi ta standpunkt til om Norge bør være fullt medlem eller assosiert.

Det er de råd regjeringen har fått fra de sakkyndige i administrasjonen og fra hovedorganisasjonene i arbeids- og næringslivet. Regjeringen må legge stor vekt på disse rådene. Samtidig er det et vesentlig hensyn at i en sak av så stor nasjonal rekkevidde, er det ønskelig, skritt for skritt, å få en bred og alminnelig oppslutning i folket om den vei Norge skal følge. Men folket trenger tid for å gjøre seg opp en mening. Derfor har regjeringen ennå ikke fremmet noe forslag for Stortinget. Regjeringen har til hensikt i midten av februar å legge fram forslag om forhandlingsformen. Forhandlingene vil trolig ta lang tid, kanskje ett år eller mer. Først da, altså om et års tid, blir det aktuelt å ta endelig standpunkt.

Det er en viktig og en vanskelig avgjørelse vi nå står overfor, og det er ikke underlig at det gjør seg gjeldende ulike oppfatninger. Dersom ordskiftet skal virke klarleggende og opplysende, må det imidlertid være saklig.

Kilde

Olaf Solumsmoen og Olav Larssen (red.): Med Einar Gerhardsen gjennom 20 år. Oslo 1967, s. 177-179

Emner

Nyttårstale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/norge-og-fellesmarkedet>